

N:o 35.

Ank. till Riksd, kansli den 1 april 1892, kl. 1 e. m.

Laguskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 18 kap. 1 § ärfdabalken.

18 kap. 1 § ärfdabalken har för närvarande följande lydelse:

»Hvar, som något testamente fått hafver, vare skyldig, i staden inom sex månader och å landet sist å det Ting, som infaller näst efter sex månader, sedan han gifvarens död och testamentet veta fick, det inför Domaren att uppvisa; och gifve in tillika en riktig afskrift, som arfvingarne tillställas skall. Hafver han det ej i handom, låte då Rätten veta, att testamente till honom gjordt är. Försummar han detta, utan laga förfall; vare testamentet ogildt. Är han utrikes; njute samma tid och rätt, som förr sagdt är om inländsk arfvinge, den utrikes vistas.»

I 3 § af samma kap. stadgas vidare:

»Vill man klandra testamente; göre det inom natt och år, sedan han derom kunskap fick, som i 1 § sagdt är, och den, som testamentet fått hafver, behålle ej dess mindre det honom derigenom gifvet är, der han borgen derföre ställer. Eljest stånde det i kvarstad, eller i goda mäns händer och vård, till laga utslag.»

Enligt gällande rätt finnes sålunda icke någon tid bestämd, inom hvilken delgifning af testamente skall ske.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 159, hvilken blifvit till utskottet hänvisad, erinrar nu herr *Lars Persson* i Heljebol, hurusom

en bestämmelse rörande tiden för testamentes delgifvande visserligen i de flesta fall saknade egentlig betydelse, alldenstund den tid, inom hvilken arfvingarne ega att klandra testamentet, beräknas från delgifningen, och det följaktligen måste anses ligga i testamentstagarens eget välförstådda intresse att verkställa delgifningen så fort sig göra låter för att derigenom desto tidigare komma i full och oqvald besittning af hvad genom testamentet blifvit honom tillerkänt. En ingalunda oväsentlig bristfällighet vore emellertid, att ingenting funnes stadgad för det fall, att arfvingen uppehölle sig på okänd ort. Särskildt i våra dagar, då massor utaf svenskar funnes spridda öfver hela världen, och svenskarnes antal endast uti den stora nordamerikanska republiken stigit till hundratusental, hade denna bristfällighet mångenstädes i vårt land framträdt i en synnerligen bjert dager. Personer, hvilka erhållit testamente, kunde på grund af okunnighet om den mången gång aflägsna ort, hvarest arfvinge till testamentsgifvaren uppehölle sig, nödgas att under många år sväfva i ovisshet om testamentets giltighet och dermed äfven derom, huruvida den testamenterade egendomen slutligen skulle blifva deras eller någon annans. Att denna saknad af en lagbestämmelse, hvilken öppnade utväg för delgifning af testamente i det fall, att arfvinge vistades på okänd ort, kunde medföra och äfven medfört stora olägenheter, torde vara alldeles uppenbart.

Dessa olägenheter skulle på flera sätt kunna afhjelpas. Bäst syntes det motionären, om testamentstagaren medgäfves rättighet att genom Post- och Inrikes Tidningar kungöra den på okänd ort varande arfvingen testamentets tillvaro med föreläggande för arfvingen att inom ett år gifva sin vistelseort till känna. I fall arfvingen under denna tid icke läte sig afhöra, vore det kanske väl hårdt att omedelbart låta honom gå sin klanderrätt förlustig, men i sådant fall kunde ju domstolen i öfverensstämmelse med hvad i 15 kap. 5 § ärfdebalken stadgades, lämpligen utse en god man, hvilken testamentstagaren kunde med laga verkan delgifva testamentet. Genom en sådan anordning ville det synas, som om alla både testamentstagarens och arfvingens billiga anspråk blefve tillgodosedda.

På grund af hvad han sålunda anfört, föreslår alltså motionären: att Riksdagen ville för sin del besluta, att 18 kap. 1 § ärfdebalken måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Hvar som något testamente fått hafver, vare skyldig, i staden inom sex månader och å landet sist å det ting, som infaller näst efter sex månader, sedan han gifvarens död och testamente veta fick, det inför domaren att uppvisa, och gifve in tillika en riktig afskrift, som arfvins-

garne tillställas skall. - Vet man ej, hvar arfvinge sig uppehåller, förelägg honom genom allmänna tidningarne natt och år att sig anmäla. Gifver sådan arfvinge sig ej inom den tid till känna, förordne rätten god man, att hans anspråk bevaka. Hafver den som testamentet fått det ej i handom, o. s. v.

Det lär icke kunna förnekas, att den af motionären anmärkta saknaden af en bestämmelse rörande sättet för testamentes delgifning åt arfvinge, som vistas å okänd ort, mången gång kan vålla allvarsamma olägenheter. Särskildt känbar torde denna brist vara, der testamente afser fast egendom, då nemligen ansökning om lagfart på grund af testamente icke får bifallas förr, än sökanden visat, att testamentet vunnit laga kraft.

Enligt hvad utskottet har sig bekant, pläga också domstolarne mångenstädes med tillämpning af bestämmelserna i 15 kap. 5 § ärfdebalken och förordningen den 31 oktober 1873 förordna god man för en å okänd ort vistande arfvinge i syfte att derigenom bereda utväg för testamentstagare att medelst testamentets delgifvande åt gode mannen utan allt för stort dröjsmål vinna klarhet i sin ställning till testamentsgifvarens arfvingar. Med den begränsning, nämnda förordning gifvit området för gode mannens rättsliga befogenhet, torde det emellertid icke vara stäldt utom tvifvel, huruvida enligt gällande rätt god man kan med laga verkan godkänna eller underlåta att klandra ett testamente, och såvidt utskottet har sig bekant, lärer något vägledande prejudikat i förevarande ämne icke finnas.

Motionären har nu föreslagit, att der arfvinge till testamentsgifvare vistas å okänd ort, föreläggande skall genom kungörelse i allmänna tidningarne meddelas honom att inom ett år gifva sig tillkänna, för att delgifning åt honom må kunna ske. Visserligen har motionären icke närmare angifvit, huru han tänkt sig detaljerna af den förordade anordningen, men af hans framställning torde man kunna sluta, att han åsyftat ett förfarande i allt väsentligt lika med det, som föreskrifves i 15 kap. 5 § ärfdebalken, sådant nämnda lagrum lyder enligt förordningen den 30 maj 1835.

För den händelse berörda anordning icke skulle medföra åsyftadt resultat, föreslår motionären utseendet af god man, på hvilken det efter verkställd delgifning skulle ankomma att klandra eller icke klandra testamentet.

Mot den förra anordningen möter nu — såvidt en lagstiftnings-åtgärd i förevarande ämne framför allt bör afse att bringa utredningen af ett dödsbo till ett skyndsamt slut, så att de efter testamentsgifvarn uppkomna rättsförhållanden snarast möjligt vinna önskelig fasthet — den betänklighet, att densamma synes komma att öfver höfvan fördröja en dylik utredning och sålunda endast i ringa grad medföra de fördelar, densamma ställer i utsigt.

Hvad deremot beträffar den senare, af motionären allenast vilkorligt föreslagna anordningen, hvilat densamma onekligen på en tanke, hvilken enligt utskottets uppfattning visar hän på den rätta vägen för frågans lösning. Ett fullt verksamt botemedel kan nemligen enligt utskottets åsigt vinnas allenast genom en uttrycklig förklaring, att god man eger befogenhet att genom sina åtgöranden i förevarande afseende binda arfvinge, men till förordandet af en dylik förklaring, hvilken för öfrigt borde gälla god mans rättsliga ställning i dess helhet, har den föreliggande motionen, med den bestämda affattning motionären gifvit densamma, icke synts utskottet kunna föranleda.

Huru behjertansvärd motionärens framställning än synts utskottet, nödgas utskottet sålunda hemställa,

att motionen icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 1 april 1892.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTÖM.